

EKONOMİK HABERLER

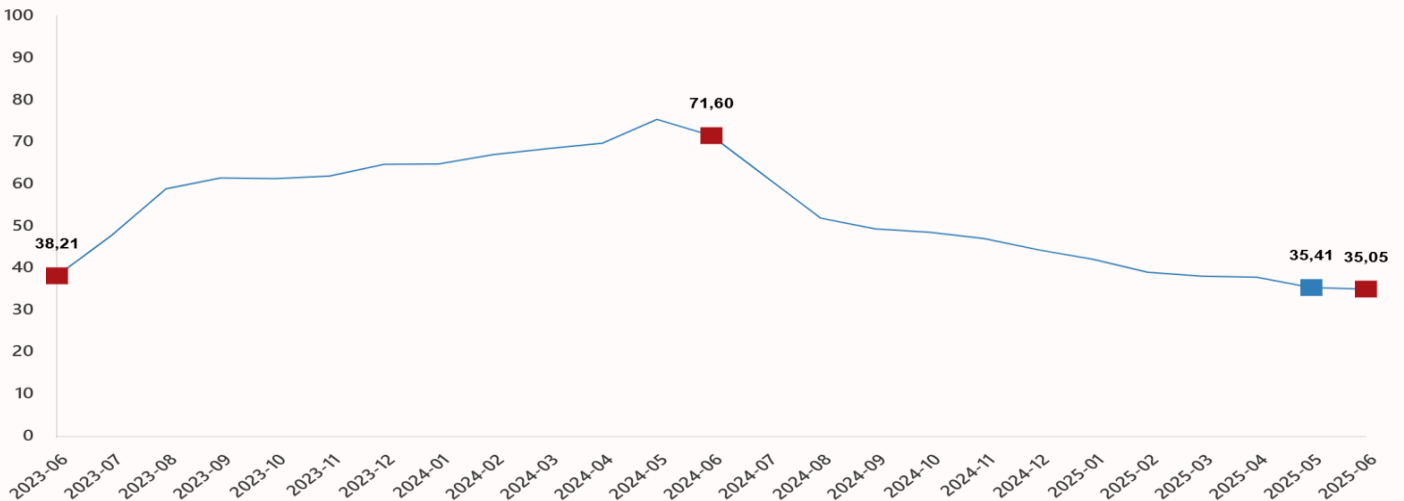
TÜRKİYE EKONOMİSİNE AYLIK BİR BAKIŞ

HAZİRAN AYI MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

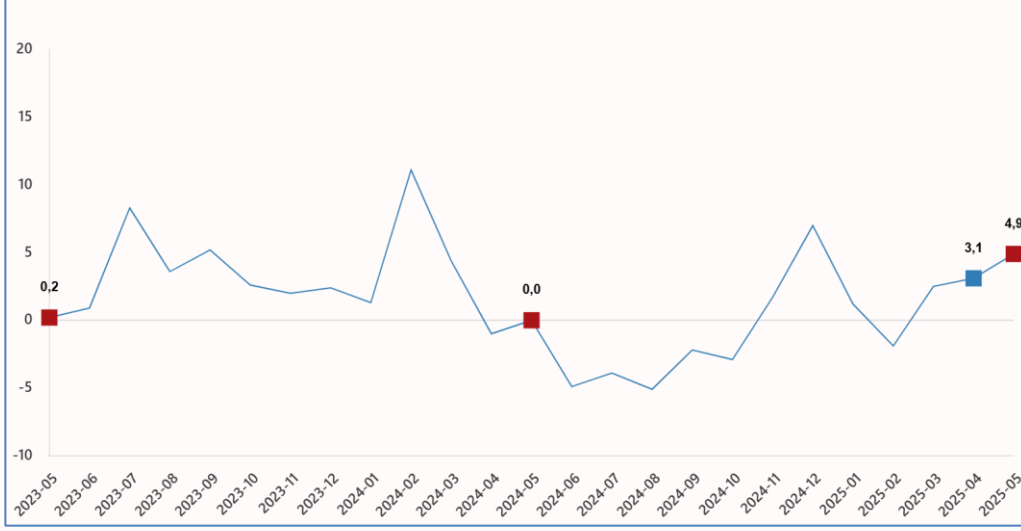
2025 yılının Haziran-Temmuz EPAM bültenine hoş geldiniz. Bültenimizin bu bölümünü, 2025 yılı Haziran ve Temmuz aylarına ait ekonomik değerlendirmelerle yine aynı aylar içinde gerçekleştirdiğimiz etkinliklere ayırdık.

Tüketici fiyat endeksi (TÜFE) verileri incelendiğinde, TÜFE'deki değişikliğin 2025 yılı Haziran ayında bir önceki aya göre **%1,37 artış**, bir önceki yılın aynı ayına göre **%35,05 artış** ve on iki aylık ortalamalara göre **%43,23 artış şeklinde** gerçekleştiği gözlenmiştir. En yüksek ağırlığa sahip 3 ana harcama grubunun yıllık değişimleri; gıda ve alkolsüz içeceklerde **%30,2 artış**, ulaşırmada **%27,72 artış** ve konutta **%65,54 artış** olarak gerçekleşmiştir. İlgili ana grupların yıllık değişime olan etkileri ise gıda ve alkolsüz içeceklerde **%7,60**, ulaşırmada **%4,51** ve konutta **%9,22** olmuştur. Üretici fiyat endeksi (ÜFE) değişimi ise aylık olarak **%2,46 artış** ve yıllık olarak **%24,45 artış** ve yıllık ortalamada **% 28,34 artış** olarak gerçekleşmiştir.

Enflasyon oranı yıllık bazda **%35** seviyesine gerilemiş olsa da, ortalamada **%44'e** yakın devam ediyor; hem tüketici hem de üretici enflasyonunun hala yüksek olduğu göze çarpıyor. Bu oran, 2024 ortasında görülen **%60**'ların altına inmiş olsa da hâlen hedeflenen fiyat istikrarının oldukça üzerindedir. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 19 Haziran 2025 tarihinde gerçekleştirdiği Para Politikası Kurulu toplantısında, politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranını **%46** seviyesinde sabit tutma kararı almıştır. Aynı toplantıda, Merkez Bankası'nın gecelik vadede borç verme faiz oranı **%49**, gecelik vadede borçlanma faiz oranı ise **%44,5** olarak belirlenmiştir. Bu karar, enflasyonun ana eğilimindeki düşüşün devam etmesi ve yurt içi talepteki yavaşlamanın etkisiyle alınmıştır. Ancak, enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışlarının dezenflasyon süreci açısından risk unsuru olmaya devam ettiği belirtilmiştir. Bu nedenle, enflasyonda kalıcı bir düşüş sağlanana kadar sıkı para politikası duruşunun sürdürüleceği ifade edilmiştir.

SANAYİ VE ÜRETİM

Mayıs 2025'in sanayi verileri incelendiğinde sanayi üretim endeksinin yıllık olarak **%4.9** arttığı görülmektedir. Sanayinin alt sektörlerinde ise madencilik ve taş ocaklığı üretiminin geçen yılın aynı ayına göre %10, imalat sanayi üretiminin de %4.6 oranında arttığını görüyoruz. Sanayi üretimindeki bu artış, özellikle imalat sanayiindeki güçlenmenin bir yansımasıdır. İmalat sanayi, Türkiye ekonomisinin en büyük sektörlerinden biri olup, büyüme oranı bu sektördeki talep ve üretim düzeyini yansıtır.

❖ Sektörel Dağılım:

- **İmalat Sanayi:** Sanayi üretiminin en büyük bileşenini oluşturur. Mayıs 2025'te imalat sanayinde özellikle otomotiv, kimya ve metal ürünleri gibi alt sektörlerde güçlü büyüme kaydedilmiştir.
- **Madencilik ve Taş Ocaklığı:** Bu sektörde ise artış sınırlı kalmış, bazı hammadde tedarik sorunları etkili olmuştur.
- **Enerji Üretimi ve Dağıtımı:** Enerji sektöründe ise hem üretim hem de tüketim tarafındaki dalgalanmalar, sanayi üretimini sınırlayan faktörler arasında yer almıştır.

❖ **Mevsimsel ve Takvim Etkileri:** Mayıs ayı, genellikle yılın ikinci çeyreğinde sanayi üretiminin artış gösterdiği dönemlerden biridir. Ancak mevsimsel faktörler ve resmi tatiller gibi etkenler kısa vadede üretimi etkileyebilir. Takvim etkisinden arındırılmış verilerle analiz edildiğinde de pozitif büyüme trendi korunmuştur.

❖ **İhracat ve İç Talep Etkisi:** Sanayi üretimindeki büyüme, hem iç talebin hem de ihracat pazarlarının katkısıyla gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ihracat yaptığı başlıca pazarlardaki toparlanma, özellikle otomotiv ve beyaz eşya sektörlerinde üretim artışını desteklemiştir. İç talep tarafında ise tüketici harcamalarındaki artış ve yatırımlardaki canlılık üretimi tetiklemiştir.

❖ **Enerji Maliyetleri ve Hammadde Temini:** Sanayi üretimini etkileyen önemli faktörlerden biri enerji maliyetleridir. Mayıs 2025'te enerji fiyatlarındaki volatilité ve hammadde tedarikindeki aksaklıklar, üretim maliyetlerini yükseltmiş ve bazı sektörlerde üretim kapasitesinin tam olarak kullanılmasını engellemiştir. Ancak, genel olarak üretim artışı bu zorluklara rağmen gerçekleşmiştir.

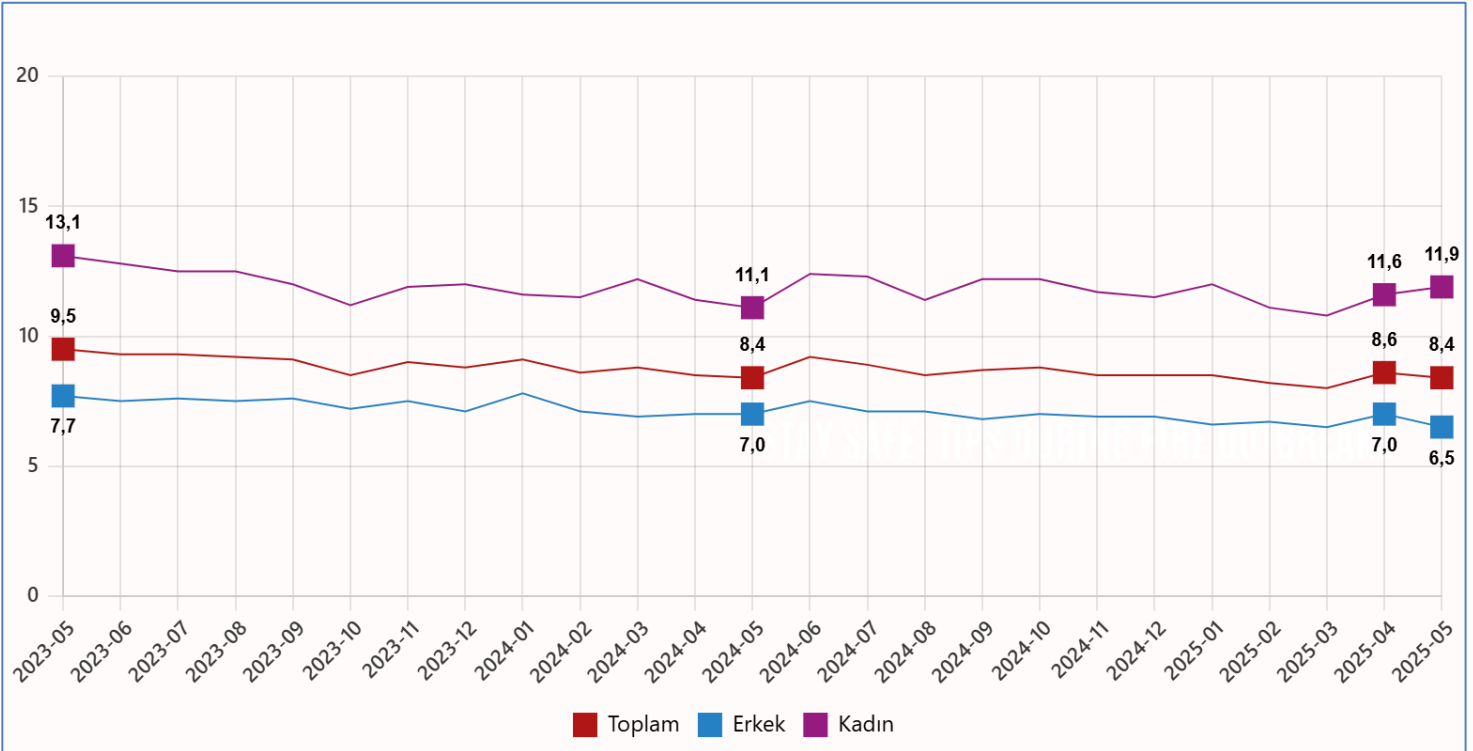
❖ **Sonuç ve Genel Değerlendirme:** Mayıs 2025'te %4,9'luk sanayi üretim artışı, Türkiye ekonomisi için olumlu bir işarettir. İmalat sanayi başta olmak üzere üretimdeki büyüme, ekonomik aktivitenin devam ettiğini gösteriyor. Ancak sürdürülebilir büyüme için enerji maliyetlerinin, döviz kuru risklerinin ve küresel ekonomik belirsizliklerin yakından takip edilmesi gerekiyor.

İŞ GÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

TÜİK'in her ay yayımladığı işgücü istatistikleri, ekonomik gidişat ve iş piyasasındaki değişimleri değerlendirmek açısından önemlidir. Bu bölümde Mayıs 2025 İşgücü İstatistikleri ele alınacaktır. Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı %8,4 olarak gerçekleşirken, işsiz sayısı bir önceki aya göre 69 bin kişi azalarak 2 milyon 972 bine gerilemiştir. İşsizlik oranı **erkeklerde %6,5, kadınlarda ise %11,9'dur**. Bu düşüş, işgücü piyasasında iyileşme belirtisi olsa da, kadın işsizliği önemli bir sorun olmaya devam etmektedir.

Mayıs ayında istihdam oranı 0,1 puan artarak %49 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde %66,3, kadınlarda ise %32,2 seviyesinde oldu. İşgücüne katılma oranı %53,5 olarak sabit kaldı. Erkeklerde bu oran %70,9, kadınlarda ise %36,5 olarak ölçüldü. 15-24 yaş grubundaki genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki aya göre 0,3 puan azalarak %15,4'e geriledi. Bu yaş grubunda erkeklerde işsizlik oranı %11, kadınlarda ise %23,5 olarak tahmin edildi. Haftalık ortalama fiili çalışma süresi bir önceki aya göre 0,6 saat artarak 42,7 saat olarak gerçekleşti.

Mayıs 2025 verileri, Türkiye işgücü piyasasında olumlu bir görünüm sergiliyor. İstihdamdaki artış ve işsizlik oranındaki düşüş, ekonomik aktivitenin güçlendiğini ve istihdam olanaklarının arttığını gösteriyor. Ancak, kadın ve genç nüfusun işgücüne katılım oranlarındaki düşük seviyeler, bu grupların iş gücü piyasasında daha fazla yer alması gerektiğini işaret ediyor. Bu durum, sürdürülebilir ekonomik büyüme için önemli bir hedef olarak öne çıkıyor. Önümüzdeki aylarda, özellikle kadın ve genç iş gücünün katılımını artırmaya yönelik politikaların etkisiyle işgücü piyasasında daha dengeli bir büyüme sağlanması bekleniyor.

KÜRESEL EKONOMİYE BAKIŞ

Küresel Piyasalar

1. İklim Krizi, Üretim ve Kaynak Dağılımında Bozulma

Temmuz 2025 itibarıyla küresel ölçekte etkisini artıran iklim krizi, sadece çevresel değil, aynı zamanda ekonomik yapıları da doğrudan etkilemektedir. Güney Avrupa, Kuzey Afrika ve Güney Asya'da tarımsal üretimde yaşanan ciddi düşüş, gıda fiyatlarında küresel bazda yükselişe neden olmuş, enflasyonist baskılar birçok ülkede sosyal gerilimi artırmıştır. Kuraklık ve orman yangınları, özellikle suya dayalı enerji üretiminde (hidroelektrik) sorunlara yol açarken, bu durum enerji arz güvenliğini zayıflatmaktadır. Gıda ve enerji fiyatlarındaki dalgalanmalar, özellikle gelişmekte olan ülkelerin cari açık ve dış ticaret dengelerini olumsuz etkilemektedir.

2. Küresel Finansal Piyasalar: Dalgalı Seyir ve Güven Arayışı

Küresel piyasalar, 2025 yazı itibarıyla yüksek belirsizlik ortamında dalgalı bir seyir izlemektedir. ABD Merkez Bankası (FED), hâlen yüksek kalan enflasyonu dizginlemek amacıyla politika faizini %5,75 seviyesinde tutarken, Avrupa Merkez Bankası da faizleri düşürmekte temkinli davranmaktadır. Bu durum, gelişmekte olan piyasalardan sermaye çıkışlarını hızlandırmakta, yerel para birimlerinde değer kaybına yol açmaktadır. Aynı zamanda, enerji ve gıda fiyatlarındaki volatilité nedeniyle emtia piyasalarında sert hareketler gözlemlenmektedir. Altın ve Bitcoin gibi alternatif yatırım araçlarına olan talep artarken, gelişmiş ülkelerde tahvil getirileri tarihi zirvelere yaklaşmıştır.

3. Tedarik Zincirleri, Teknolojik Rekabet ve Bölgesel Bloklama

ABD-Çin rekabeti, sadece teknoloji alanında değil, sermaye ve ticaret akımlarında da ayrışmayı hızlandırmaktadır. Yarı iletken üretimi, yapay zekâ yatırımları ve kritik maden tedariki gibi alanlarda ülkeler stratejik özerklik politikalarını devreye sokmuş, bu durum küresel tedarik zincirlerinin bölgeselleşmesini beraberinde getirmiştir. Avrupa Birliği, kendi çip ve temiz teknoloji üretimini artırmak için fonlarını genişletirken, Çin ise Kuşak ve Yol İnisiyatifi çerçevesinde dijital altyapı yatırımlarını Afrika ve Güneydoğu Asya'da artırmaktadır. Bu süreç, çok kutuplu ekonomik düzenin daha da belirginleşmesine ve Batı dışı piyasaların alternatif finansal merkezler olarak öne çıkmasına neden olmaktadır.

4. Finansal Riskler, Borç Krizleri ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Kırılganlığı

Küresel faiz oranlarının yüksek seyretmesi, gelişmekte olan ülkeler için borç çevrimini zorlaştırmaktadır. Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası, 2025 yılı başından itibaren özellikle düşük gelirli ülkelerde borç yapılandırma taleplerinde artış gözlemlemiştir. Türkiye, Arjantin, Mısır ve Pakistan gibi ülkelerde döviz rezervlerindeki azalma, yerel para birimlerindeki değer kaybı ve artan dış borç yükü, yatırımcı güvenini zayıflatmaktadır. Bu ortamda, CDS primleri yükselmiş, borsalarda düşük hacimli ve kırılgan işlemler gözlenmiştir. Finansal istikrarı korumak adına merkez bankaları sermaye kontrolleri ve rezerv yönetimi gibi araçlara daha sık başvurmaktadır.

5. Sürdürülebilirlik Talepleri, Yeni Yatırım Dinamikleri ve Toplumsal Baskı

Küresel finansal belirsizlik ortamında çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) temelli yatırımlar yeniden önem kazanmıştır. İklim krizinin ve demokratik gerilemenin etkileriyle, yatırımcılar yalnızca kısa vadeli getirilere değil, uzun vadeli sürdürülebilirlik kriterlerine de odaklanmaya başlamıştır. Yeşil tahviller, karbon kredileri ve etki yatırımları (impact investing) gibi alanlar, yeni sermaye girişlerinin adresi olmaktadır. Aynı zamanda sivil toplum örgütleri, fosil yakıt yatırımlarından çekilme ve şirketlerin şeffaflık politikalarını artırma yönünde baskılarını artırmaktadır. Bu durum, sermaye piyasalarında kurumsal sorumluluğu artırıcı yapısal reformlara zemin hazırlamaktadır.

İSÜ EPAM ve Ekonomi Bölümü Haziran Ayı Faaliyetleri-“Yeşil ve Dijital İpek Yolu” Uluslararası Hızlandırma Programı

İktisat bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Ayter USİABAŞ'ın mentor, üniversitemizin de ortak olarak yer aldığı **Enterprise Azerbaijan StartUp School** (AI for Green Solidarity) için yapay zeka temelli girişimcilik fikri olan veya startup sahibi kişiler **1 Ağustos 2025** tarihine kadar başvuru yapabilirler. Bu amaçla 24 Temmuz 2025 saat 18:00'de EPAM ve Ekonomi bölümü tarafından çevrim içi bir bilgilendirme toplantısı da yapılacaktır.

Başvuru linki: <https://startupschool.az/en>

- ❖ **Proje Amacı:** Yeşil ve dijital inovasyon alanlarında faaliyet gösteren girişimlerin gelişimini desteklemek, yeni girişimlerin ortaya çıkmasını teşvik etmek, bölgesel girişimcilik ekosistemi paydaşları arasındaki birliğini güçlendirmek ve sürdürülebilir ve dijital kalkınmayı destekleyen yatırım fırsatlarını artırmak.
- ❖ **Proje Misyonu:** Katılımcı ülkelerde dijitalleşme ve yeşil teknolojilerin benimsenmesini teşvik etmek, bu alanlarda bilgi paylaşımını kolaylaştırmak ve girişimlerin büyümesine katkı sağlayarak sürdürülebilir kalkınma hedeflerine destek olmak.
- ❖ **Proje Hedefleri:** Sürdürülebilir kalkınmaya ve dijital dönüşüme katkı sağlayacak yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini teşvik etmek., İpek Yolu ülkeleri arasında bölgesel iş birliğini artırmak ve girişimcilik ekosistemlerini güçlendirmek, Girişimcileri yatırımcılar, mentorlar ve uluslararası ağlarla buluşturmak.
- ❖ **Coğrafi Kapsam:** Program, Orta Asya ve tarihi İpek Yolu güzergâhında yer alan ülkelere girişim başvurularını kabul etmektedir. Bu ülkeler şunlardır:
Azerbaycan, Macaristan, Türkiye, Gürcistan, Özbekistan, Kazakistan, Türkmenistan, Kırgızistan, Tacikistan, Afganistan ve Pakistan. Program kapsamında ABD, Güney Kore, Çin, Almanya, Türkiye ve Azerbaycan gibi ülkelerin iyi uygulama örnekleri ve uzmanlıkları değerlendirilecektir. Program, Azerbaycan liderliğinde yürütülmekle birlikte, farklı ülkelerle ortaklaşa yerel veya bölgesel girişim kampları (bootcamp) düzenlenmesi mümkündür. Uluslararası girişimlerin katılımı ve çok paydaşlı iş birliği bu kapsamda teşvik edilmektedir.
- ❖ **Beklenen Sonuçlar ve Etki:** Bölgesel inovasyon ağlarının ve girişimcilik ekosistemlerinin güçlenmesi, Katılımcı ülkelerde yeşil ve dijital dönüşümün hızlanması, Sürdürülebilirlik ve dijitalleşme odaklı girişimlerin artması ve ölçeklenmesi, Yeşil ekonomi ilkelerinin benimsenmesiyle çevresel sürdürülebilirliğe katkı, Bölgesel yatırım olanaklarının artırılması ve ekonomik rekabet gücünün yükseltilmesi